

"RAT I DEMOKRACIJA: SREDNJOEUROPSKE DEMOKRACIJE POD PRITISKOM": KONFERENCIJA CEPSA-e 2023

Roko Bogdan <https://orcid.org/0000-0003-2505-1541>

Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu

E-mail: roko.bogdan@studenti.fpzg.hr

Roko Botteri <https://orcid.org/0009-0000-6641-591X>

Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu

E-mail: roko.botteri@studenti.fpzg.hr

Prikaz znanstvenog skupa
Zaprimljeno: 6. 11. 2023.
Prihvaćeno: 10. 11. 2023.

Međunarodna politološka konferencija pod nazivom "Rat i demokracija: srednjoeuropske demokracije pod pritiskom" održana je 28. i 29. rujna 2023. kao 27. godišnja konferencija Srednjoeuropskog udruženja političkih znanosti (CEPSA).¹ Ove godine CEPSA je u suradnji s Hrvatskim politološkim društvom organizirala konferenciju na Sveučilištu u Dubrovniku, a financijski su je potpomogli Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Studentski centar u Dubrovniku i Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Sudjelovalo je 150 sudionika sa 128 izlaganja prezentiranih kroz 30 tematskih panela. Osim primarne teme o Rusko-ukrajinskom ratu i krizi demokracije u Istočnoj Europi paneli su obuhvatili šest područja političke znanosti: političku teoriju, političke komunikacije, komparativnu politiku, javne politike, međunarodne odnose i sigurnosne studije te nekoliko zatvorenih panela.

Na području političke teorije održano je pet različitih panela. Prvoga dana rasprava u tom području otvorena je panelom *Rat, mir i pravda* čiji je moderator bila Ana Matan. Sudionici su mogli čuti o povijesnim europskim konceptima mira i suradnje, zatim se raspravljalo o ljudskom dostojanstvu i transnacionalnoj pravdi u ratom razorenim državama, a panel je zaključen tematikom revolucionarnog i ratnog političkog ikonoklazma u Ukrajini u 21. stoljeću. Prvoga dana održan je još jedan panel u istom području, naslova *Suverenitet, EU i demokracija*, a moderirao ga je Andreas Pribersky. Prezentirane teme bile su: *Promišljanje koncepta suvereniteta u Europskoj uniji i državama Srednje Europe u jeku Rusko-ukrajinskog rata: fragmentacija ili integracija? Nacionalni ili europski suverenitet?*, zatim *Demokracija kao dio američke sigurnosne politike tijekom predsjedničkog mandata Joe Bidena: implikacije za države Srednje Europe* te naposljetku *Upravljanje u izvanrednom stanju i demokracija u zemljama Srednje i Južne Europe*. Drugi dan konferencije donio je tri nova

¹ Konferencija, pod izvornim nazivom *War and Democracy: Central European Democracies Under Pressure*, održana je na engleskom. Autori su za potrebe prikaza odlučili prevesti naslove izlaganja na hrvatski. Puni program konferencije na engleskom dostupan je na stranicama CEPSA-e (<https://www.cepsanet.org/uploads/1/2/2/4/122417138/cepsa23.pdf>).

panela u polju političke teorije. Panel (*I*)*liberalizam, probuđenost* [wokeism, op. a.] i *autokracija* moderirao je Berto Šalaj, a teme *Sablast probuđenosti: društvena pravednost i opadanje liberalne demokracije* te *Liberalizam poslije liberalizma* prezentirali su znanstvenici s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu Enes Kulenović te Ana Matan i Tonči Kursar. Na istom panelu prezentirane su još dvije teme: *Demokratizacija i autokratizacija u višerazinskim demokracijama: slučaj Poljske i Pretvaranje kvantitete u kvalitetu: "births to brains tranzicija"*. Panel naslovljen *Moralizam i realizam u ratu i miru* pod moderiranjem Luke Ribarevića sadržavao je četiri izlaganja. Istraživači s Instituta za političku znanost iz Budimpešte prezentirali su temu *Je li metoda važna? Potraga realista za političkom normativnošću*. Domagoj Vujeva obradio je slučaj morala i razboritosti u Kantovoj političkoj teoriji, dok su se preostale dvije teme dotakle kršćanskog realizma, mađarske perspektive o Rusko-ukrajinskom ratu i primjedbi na raspravu realista i liberala o teoriji saveza i njezinim učincima na sigurnosnu politiku male države. Posljednji panel s područja političke teorije naslovljen *Nasilje, sukob i politički identitet* moderirao je Domagoj Vujeva, a na njemu su sudjelovala dvojica hrvatskih politologa s FPZG-a: Luka Ribarević s temom o Kraljevstvu Božjem u Hobbesovom Levijatanu i Hrvoje Cvijanović s izlaganjem *Svjetski rat Z: rusizam i ruska dekolonizacija*. Preostalo izlaganje, *Anatomija dva metapolitička identiteta*, održala je Laura Gheorghiu sa Sveučilišta u Grazu.

Tijekom posljednjeg dana konferencije održana su tri panela u području političke komunikacije. Prvi panel iz tog područja, *Komunikologija, demokracija i društvene mreže*, koji je vodila Karin Liebhart, obuhvatio je teme slobode izražavanja, suvremene političke komunikacije i pitanje identiteta u kontekstu online medija i društvenih mreža. Sljedeći panel o političkoj komunikaciji obradio je to područje kroz prizmu rata uz prezentacijske teme *Politička i medijska polarizacija u komunikaciji o ratu i miru, Kako (ne)objaviti rat – performativni i eufemistički stil Putinovog djelovanja, Politička komunikacija u ratno vrijeme. Analitička usporedba ratnog narativa na službenim Instagram profilima Volodimira Zelenskog i Petra Porošenka te Rat i mir: populistička i radikalna politička komunikacija kakvu širi Fidesz i njemu lojalni mađarski mediji*. Moderator panela je bio Marko Roško sa Sveučilišta u Dubrovniku. Područje političke komunikacije zaključeno je panelom koji je moderirao Pero Maldini pod nazivom *Rat, dezinformacije i propaganda*. Tijekom završnog panela litavski i hrvatski stručnjaci raspravljali su o temama ruske propagande tijekom rata u Ukrajini, istinitosti informacija koje se plasiraju u medije diljem svijeta i reakciji Europske unije na dezinformacije.

U grani komparativne politike, najzastupljenijoj na konferenciji, održano je čak osam panela. Na prvom panelu *Izbori* pod moderiranjem Višeslava Raosa svako valja izdvojiti rad o kojem se najviše raspravljalo *Izvan Duvergerovog zakona: formalno modeliranje broja parlamentarnih stranaka prema Jefferson–d'Hondtovom sustavu* koji je predstavilo čak četvero istraživača s Jagielonskog sveučilišta u Krakowu. Prvoga dana konferencije održana su još tri panela iz komparativne politike: *Populizam i polarizacija, Rat i promjene* te panel *Politička participacija*. Potonja dva moderirali su Hrvoje Cvijanović i Bartul Vuksan-Ćusa. Drugog dana, održana su još četiri komparativistička panela: *Politike Europske unije*, koji je moderirao Josip Lučev, svojim se temama primarno dotaknuo utjecaja rata u Ukrajini na politike EU-a i odnosa Mađarske i EU-a. S panela *Političke stranke* (moderator Goran Čular) svakako valja izdvojiti rad naslova *Ostati vjeran korijenima? Stranačko podrijetlo, izborne veze i deliberacija u hrvatskim političkim strankama* koju su predstavili znanstvenici s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu Dario Nikić-Čakar i Marko Kukec

s Fakulteta ekonomije i društvenih znanosti u Hamburgu. Panel *Glasačko ponašanje* (moderator Andrija Henjak) donio je novi zajednički rad hrvatskih politologa Višeslava Raosa i Bartula Vuksan-Čuse naslovljen *Kotač vremena: dobná, vremenska i kohortna analiza glasačkog ponašanja u postkomunističkom kontekstu*. Posljednji panel iz ovog područja bio je naslovljen *Političke institucije*, s moderatorom Peterom Justom sa Metropolitanskog sveučilišta u Pragu.

Na ovogodišnjoj konferenciji u dvama se panelima raspravljalo i o javnim politikama. Moderatorica Marjeta Šinko vodila je panel koji je obuhvatio prezentacije o bitnim aktualnim pitanjima javnih politika u Europi: *Upravljanje javnim narativom i kreiranje populističkih politika u Mađarskoj: slučaj sankcija EU protiv Rusije, Puni razmjor ruske agresije na Ukrajinu i promjene u poljskoj obrazovnoj politici: slučaj ispita državne mature, Sudjelovanje javnosti u hrvatskim online savjetovanjima: tko sudjeluje, kako i s kakvim ishodom?, Gradonačelnici, zahtjevi za subvencijama i strategije iz rodne perspektive te Ciljevi politike kao pokazatelj stila politike: doprinos iz Srednje Europe*. Dario Nikić Čakar bio je moderator panela *Energetska i ekološka politika* na kojem su prezentirani problemi javnih politika u kontekstu energetike i okoliša. Kroz četiri prezentacije raspravljalo se o politikama vezanim uz klimatske promjene, energetske tranziciji, Rusiji kao energetske sili, populizmu i javnom mišljenju o ekologiji.

Iz područja međunarodnih odnosa i sigurnosnih studija održana su četiri panela. Prvog dana raspravljalo se na panelima *Invazija na Ukrajinu i sigurnosni problemi* (moderator Davor Boban) te na panelu *Politike Višegradske skupine* (moderator Laura Gheorghiu). Na prethodnom panelu najviše se govorilo o institucionalno-sigurnosnom odgovoru EU na invaziju na Ukrajinu, a na potonjem o političkom diskursu Višegradske skupine i geopolitičkim izazovima Srednje i Istočne Europe. Panel *Multipolarnost, EU i Rusija* (moderator Dario Čepo) donio je teme dvaju hrvatskih politologa, Josipa Lučeva (*Hegemonijski kapacitet u doba multipolarnosti*) i Petra Popovića (*Europski 'strateški suverenitet': reakcija na uvjete nepolarnosti*). Također prezentiran je i rad Anne Molnár i Éve Jakusné Harnos iz Budimpešte, naslova *Problem europskog suvereniteta i europske autonomije nakon ruske agresije na Ukrajinu*. Na posljednjem panelu s područja međunarodnih odnosa i sigurnosnih studija, *Vanjska politika i bilateralni međunarodni odnosi* (moderator Petar Popović), bilo je riječi o vanjskoj politici Turske prema Zapadnom Balkanu, crnogorsko-ruskim odnosima u sjeni rata u Ukrajini, poljsko-mađarskom odnosima te svezi između populizma i javne diplomacije u Mađarskoj.

Za vrijeme konferencije održano je osam zatvorenih panelskih rasprava. Među najzastupljenijim prezentacijama zatvorenog tipa bile su one o politikama Europske unije: sudionici su predstavili političko okruženje Europske unije u kontekstu rata u Ukrajini, a izdvojile su se i rasprave o politikama određenih država članica Unije koje se odnose na sukob u Ukrajini. Zatim su panelisti kroz prezentacije o novim članicama EU-a i izazovima lokalnog napretka predstavili probleme regionalnog razvoja unutar EU-a i ovisnost periferije o centralnoj politici i ekonomskim odrednicama. Nezaobilazna je bila i tema Rusko-ukrajinskog rata: panelisti su prezentirali istraživanja o jačanju nacionalizma i autoritarnih politika na istoku Europe u okviru okolnosti uzrokovanih ratom u Ukrajini. Također se razgovaralo o redefiniciji političkih rizika u Europi nakon eskalacije sukoba u Ukrajini. U kategoriji zatvorenih panela održane su i prezentacije na temu povjerenja u državne institucije i političke komunikacije unutar panela o teorijama zavjere i njihovog utjecaja na politike država Srednje Europe. U sklopu panela *Politika brojki i retorika indeksa* prezentirane

su teme nacionalnih referenduma u periodu tranzicije te integracije Zapada i Istoka Europe. Konačno, panel *Vanjskopolitičke perspektive u Srednjoj Europi* obuhvatio je prezentacije o međunarodnoj sigurnosti i suradnji država članica Višegradske grupe.

Konferencija je završena predavanjem ovogodišnjeg glavnog govornika, Nenada Zakoška s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu koji ove godine završava svoju profesorsku karijeru. Profesor Zakošek održao je zanimljivo predavanje naslovljeno *Stvaranje države, demokracija i rat: usporedba posljedica raspada Sovjetskog Saveza i Jugoslavije*. Sudionici konferencije su u velikom broju nazočili predavanju u kojemu su, iz perspektive usko isprepletenih procesa stvaranja države, demokratizacije i rata, predstavljeni uzroci različite dinamike raspada Sovjetskog Saveza i Jugoslavije. CEPSA kontinuiranim održavanjem međunarodnih konferencija uvelike doprinosi razvoju suradnje među politolozima kao i poticanju akademskog napretka i inovativnosti te razumijevanju aktualnih političkih događaja iz različitih perspektiva. Kroz panelske rasprave i prezentacije, ali i neformalne razgovore, svi koji su prisustvovali konferenciji sudjelovali su u vrijednoj razmjeni znanja i iskustava.